

Dolenski list

Glasilos Osvobodilne fronte okrajev Črnomelj, Kočevje, Novo mesto in Trebnje

Leto II. — Stev. 6

NOVO MESTO, 10. februarja 1951

Izhaja tedensko

MARTIN ŽUGELJ kandidat Suhe Krajine

V četrti volivni enoti novomeškega okraja je Fronta predlagala za kandidata tov. Martina Žuglja, sekretarja okrajnega komiteja KPS in predsednika okrajnega odbora OF v Novem mestu.

Zivljenska pot tovariša Martina Žuglja je pot zavednega delavca, ki se je od mladih let dalje boril za pravice delovnega človeka. Ze leta 1936 ga najdemo sredi delavskega pokreta v Zagrebu, kjer so sindikati pod vodstvom Partije začeli vedno odločneje uveljavljati svoje zahteve. V letu 1941 ga vidimo v Metliki, kjer je med prvimi aktivisti. Do junija 1942 je delal v domačem kraju, nato pa je postal eden vidnih aktivistov Belokranjskega okrožnega narodnoosvobodilnega odbora in okrožnega komiteja KPS. Po letu 1944 je opravljal vrsto odgovornih dolžnosti v Okrožnem odboru Novo mesto, po razpustitvi bivših okrožij pa je leta 1946 odšel v Krško, kjer je postal sekretar okrajnega komiteja KPS in predsednik OLO. V Krškem je ostal do pomladi 1950, medtem pa je dokončal dvoletno višjo Partijsko šolo v Beogradu; kmalu bo leto dni, kar je tovariš Žugelj sekretar novomeškega komiteja KPS in predsednik okrajnega ljudskega odbora.

Ljudska oblast je dala tovarišu Martinu Žuglju doslej vse priznanje za njegovo nesebično, požrtvovalno in uspešno delo v izgradnji nove države. Odlikovan z Redom zaslug za narod II. stopnje in z Redom bratstva in edinstva II. stopnje, je tov. Žugelj, nosilec partizanske spomenice iz 1941, priljubljen med ljudstvom novomeškega okraja. Odkrit, skromen, vedno delaven in vsakomur rad na uslugo, tak je tov. Žugelj v delu in v zasebnem življenju.

Volilci v Žužemberku, Smihelu pri Žužemberku, Ratju, Selah - Hinju in na Dvoru so ga sprejeli za kandidata za bodočega poslanca druge Ljudske skupščine.

Volivne enote v novomeškem okraju

Vsakih 5000 prebivalcev Slovenije bo volilo po enega poslanca v drugo Ljudsko skupščino LRS. Novi zakonski predpisi določajo, da bo imel novomeški okraj 9 poslancev, ki jih bo volilo ljudstvo v sledečih volivnih enotah:

1. ENOTA — Novo mesto; 2. ENOTA — Podturen, Dolenske Toplice, Straža in Uršna sela; 3. ENOTA — Mirna peč, Globodol, St. Jurje, Kartaljevo in Ajdovec; 4. ENOTA — Žužemberk, Smihel pri Žužemberku, Ratje, Sela-Hinje in Dvor; 5. ENOTA — Skočjan, Zbure, Dobrava, Zagrad, Zameško in Bela cerkev; 6. ENOTA — St. Jernej, Prekopa, Smarje in Gradišče; 7. ENOTA — Birčna vas, Smihel pri Novem mestu, Stopiče, Dolž in Podgrad; 8. ENOTA — Smolenja vas, Gaberje, Brusnice in Orehovica in 9. VOLILNA ENOTA — Smarješke toplice, Smarjeta, St. Peter, Ločna, Kamence in Prečna.

Prebivalci krajev, naštetih v eni volivni enoti, bodo torej volili skupnega kandidata in njegovega namestnika.

PRIPRAVE ZA VOLITVE V LJUDSKO SKUPŠČINO LRS

Trebanjski frontovci bodo tekmovali z okraji Črnomelj, Grosuplje in Novo mesto

Dobrih pet tednov nas loči od volitev v Ljudsko skupščino, drugih po osvoboditvi. Sredi živahnih priprav smo, da bomo stopili na volišča strnjeni in enotni. Ze prihajajo poročila o okrajnih zborih Fronte, o sektorskih partijskih in frontnih konferencah in o predvolivnih sestankih. V sredo priprav je padla prva medokrajna tekmovalna pobuda, ki so jo dali frontovci okraja Trebnje.

V zadnjih dneh januarja so se zbrali v Trebnjem delegati okrajnega zbora OF in pretresli politični in gospodarski položaj v okraju. Zbor je začel sekretar okrajnega odbora OF Franc Zidar, predsednik Fronte in sekretar okrajnega komiteja KPS Lovro Grden pa je delegatom podal obširno in pregledno poročilo o najvažnejših notranjih in zunanje političnih vprašanjih.

Delegatom zbora je bilo po poročilu predsednika Fronte popolnoma razumljivo, da se morajo frontne organizacije okraja na te volitve boljše pripraviti kakor so se lani v decembru. Več bo treba sestankov in pogovorov z ljudmi, ki čakajo pojasnil na nešteto vprašanj, ki jih marsikje sami ne razumejo ali pa si jih razlagajo napačno. Poleg političnega dela pa bodo frontne organizacije skupno z ljudsko oblastjo prav v času pred volitvami dosledno skrbele za izpolnjevanje vseh gospodarskih nalog. Kmetje trebanjskega okraja se ne morejo ravno pohvaliti pri obveznih oddajah; precej je zaostankov in neoddane masti, vina, žita in drugih pridelkov. Velika večina poštenih kmetov je že zdavnaj izvršila svojo dolžnost do skupnosti — zaostankarje bo reba prav zato trdneje prijeti. Delavci in ljudje v mestih, ki nimajo zemlje, ne morejo živeti od

obljub nemarnih in brezvestnih zaostankarjev, ki z utajenimi pridelki špekulirajo. — Delegati okrajnega zbora so se na zboru temeljito pogovorili o gospodarskih vprašanjih; preresetali so vprašanje pomladanske setve, dobrih semen, pogovorili so se o delu kmetijskih zadrug in njihovih odsekov, o ustanavljanju novih kmečkih obdelovalnih zadrug, o obrtništva, ki prodaja svoje izdelke in usluge po nekontroliranih divjih cenah, pa o dvigu proizvodnje v kmetijstvu, gozdarstvu in oddajah lesa in vrsti drugih zanimivih vprašanj. Vse to pa je prevečala osnovna misel:

Frontne organizacije na vasi bodo razlagale ljudem gospodarska, politična in ostala vprašanja, hkrati pa tolmačile pomen naše velike borbe za mir! Skrbele bodo za razširitev vrst članov OF, saj je v okraju še vedno veliko državljanov izven vrst Fronte. Nihče ne sme stati ob strani v času pred volitvami. Posebno skrb je treba posvetiti tistim, ki predstavljajo nad polovico volivcev v okraju.

Delegati okrajnega zbora so obljubili, da bodo takoj seznanili osnovne frontne organizacije s sklepi zbora. Z navdušenjem so sprejeli predloge za kandidate, nato pa so sklenili, da bo Fronta trebanjskega okraja šla tudi tokrat na volitve s tekmovaljem, ki so ga napovedali črnomeljskemu, grosupeljskemu in novomeškemu okraju. Tekmovali bodo v naslednjem:

1. kateri okraj bo imel boljše predvolivne priprave,
2. v katerem okraju bodo najboljše tehnične priprave za volitve,

Volili bomo najnaprednejše borce za ohranitev miru na svetu

Novo mesto pozdravlja svojega kandidata tovarišico Vido Tomšič

so jo stari režimi preganjali na vsakem koraku. Ze leta 1934 je bila obsojena na leto dni zapora. Po letu 1940 je morala zaradi svojega uspešnega razbijanja reakcionarnih klik v ilegalnost. Konec leta 1940 je ustanovila list »Naša žena«, ki je kmalu zaslovel med slovenskimi ženami in jih združeval v borbi proti fašizmu.

Po razpadu Jugoslavije je nadaljevala svoje delo skupno s svojim možem, narodnim herojem Tonetom Tomšičem. Decembra 1941 je bila hkrati z njim izdana in aretirana. Niti izguba moža, ki so ga fašisti usmrtili, niti nečloveško trpinčenje, ki ga je morala prestajati v zaporu, nista omajala njene jeklene odločne volje in borbenosti.

Okupatorjevi krvniki so pri tovarišici Tomšičevi trčili na novo slovensko ženo, na kulturno ženo, na ženo - borko. Niso je mogli streti. Obsojena je bila na 25 let težke ječe. To ječno pa je izpremenila v visoko šolo za slovenske žene. Skupno s tovarišico Pepco Kardeljevo sta vzgajali kader žena in deklet. Po italijanski kapitulaciji se je vrnila v Slovenijo k političnemu delu, ki ga ni nikoli prekinila.

Na osvobodjenem ozemlju je usmerjala ves narodnoosvobodilni tisk; bila je glavna urednica »Ljudske pravice«. V zadnjih mesecih vojne jo najdemo kot sodelavko političnega vodstva osvobodilne borbe na Primorskem. V svobodni Sloveniji je bila prva žena — minister za socialno politiko. Pri volitvah v prvo Zvezno skupščino FLRJ leta 1945 je bila izvoljena z ogromno večino glasov kot poslanec novomeškega okraja.

Dolga je vrsta najodgovornejših položajev, ki jih je tovarišica Vido Tomšičeva opravljala v letih po vojni. Danes je članica Centralnega komiteja KPJ, predsednica Glavnega odbora AFZ Jugoslavije, ljudski poslanec in ena najvidnejših pobornic za mir na vsem svetu. Vsem nam je v spominu njena dosledna borba za enakopravnost v Mednarodni ženski organizaciji. Narodi Jugoslavije so ponosni in srečni, da imajo v prvi vrsti borcev za socializem, za mir, za pravice delovnih ljudi vsega sveta tovarišico Vido Tomšičevo.

Volivci Novega mesta, ki so sprejeli njeno kandidaturo, predlagano na zadnjem okrajnem Zboru fronte, pozdravljajo svojega kandidata za poslanca v drugo Ljudsko skupščino LRS!

Miroljubne težnje naše domovine cenijo vse napredne sile sveta. Zavedajoč se, da smo v prvih vrstah borcev za mir, storimo vse, da bo naš enotni nastop na volitvah podčrtal našo trdno pripravljenost, boriti se proti vsem poskusom sovražnika, da bi zrahljal našo enotnost. Prav zaradi tega naj bodo te volitve tudi odločna demonstracija proti vsaki napadalnosti, hkrati pa izraz prav tako odločne volje, da bomo branili svojo neodvisnost pred slehernim sovražnikom.

(Iz volivnega proglasa OF Slovenije)

3. kdo bo dosegel na dan volitev najboljše uspehe: največjo udeležbo volivcev in najmanjši odstotek glasov v črni skrinjici,

4. kateri okraj bo v času pred volitvami najdosledneje izvrševal tekoče gospodarske naloge.

Pred zaključkom zborovanja so člani zborra poslali pozdravna pisma Izvršnemu odboru OF Slovenije, sekretarju CK KPS Mihi Marinku, Centralnemu komiteju KPJ in CK KPS.

V. F.

»VEČ LESA ZA IZVOZ«

Delavski svet LIP v Kočevju sprejel plan za leto 1951

Zadnje nedeljo se je zbral v Kočevju delavski svet lesno-industrijskega podjetja; prišli so vsi njegovi člani, tudi tisti iz najoddaljenejših gozdnih manipulacij. Vedeli so, da bodo govorili o najpomembnejšem vprašanju podjetja — o planu za leto 1951.

Lani proizvodni plan podjetja ni bil v celoti dosežen. V sečnji lesa so dosegli 79,5%, v spravilu posekanega lesa do zbirnih skladišč ob kamionskih cestah 78% in v prevozu lesa do železnice 82% plana. Člani delavskega sveta so zato naprej razpravljali o vzrokih neizpolnjenih nalog. Pomanjkanje delovne sile je prvi in največji vzrok, ki je zavril izpolnitev letnega plana, saj je delalo povprečno komaj 80 odstotkov predvidenih delovnih moči. Precej dragocen delovnih dni pa so podjetju zapravili razni opravičili in neopravičeni izostankarji. Tudi v lesni industriji na kočevskem ne manjka »plavih« delavcev. Zaradi malomarnosti pri delu je bilo lani tudi preveč poskoda pri delu. Nadaljnji vzrok neizvršenega plana je nered pri pogodbenih in režijskih voznikih, ki so opravili komaj 69 in 57 odstotkov planiranih del. Zato je žagam primanjkovalo hlodovine.

Boljše uspehe so dosegle zage — planu so se prioznale s 93,8%. Med obrati je bila najboljša zaga Seško, ki je dosegla 107 odstotkov plana. Žagarji so navzlic slabi hlodovini plan zadovoljivo izpolnjevali, predvsem pa so skrbeli za dobro kakovost izvoznega blaga. Zastareli stroji so ovirali delavce, da niso hlodovine še boljše izkoristili.

Plan za leto 1951 je po lesni masi podoben lanskemu. Delavski svet je zato posvetil večji del svojega zasedanja vprašanjem, kako delati v novem letu. Marsikaj dobrega so predlagali sekači, manipulant, žagarji, tehniki, vozniki in uprava podjetja, predvsem pa so sklenili tole:

»Ce hočemo dati državi več lesa za izvoz, moramo naprej napeti vse sile, da bomo dobili potrebno delovno silo. Vsak delavec podjetja bo hkrati skrbel, da se bo delovna disciplina zboljšala. Na to bodo morali gledati tudi pogodbeni in režijski vozniki. Več bo treba političnega dela z ljudmi, več stikov z množičnimi organizacijami, predvsem pa s sindikalnimi odbori, ki so se doslej prav malo zanimali za uspehe in težave v podjetju. Uredili bomo gozdne ceste, vprašanje pitne vode na sečiščih, skrbeli za stanovanje delavstva, za njihovo preskrbo in za boljši način razdeljevanja hrane.« —ko.

Ustanovljen je svet za obnovo in olepšavo Novega mesta

Pri Mestnem ljudskem odboru je bil nedavno ustanovljen svet za obnovo in olepšavo Novega mesta. Vrsto perečih vprašanj (odstranitev ruševin, ureditev parkov in zelenih površin v mestu, skrb za ceste in pota, za snago na javnih prostorih, za čiščenje mesta itd.), ki že dolgo časa grenijo življenje prebivalcem mesta, bo odslej reševal novoustanovljen svet. Mestni ljudski odbor je povečal lokalno podjetje »Parka« ter ga izročil v upravljanje svetu.

Izdelan je plan obnove in olepšave Novega mesta; svet bo seznanil prebivalstvo s planom na frontnih sestankih. Razumljivo je, da brez izdatne pomoči Fronte in vsestranskega sodelovanja prebivalcev Novega mesta svet sam ne bo mogel imeti uspehov. Gradnja ceste in obnovitev mestnega vodovoda, predvsem pa številna drobna dela na obnavljanju in olepšavanju mesta, bodo zahtevala že v prihodnjih tednih mnogo pridnih rok, ki bodo pomagale strokovnjakom. Novo mesto bo takšno, kakor si ga bomo obnovili sami. Od ugibanj, načrtov, kritiziranja in pogovorov »kdaj bo« in »kako bo« in »če bla« moramo Novomeščani preiti končno k delu.

Novoustanovljen svet, ki je imel v preteklem tednu svojo prvo sejo, si je izbral za predsednika magistra tov. Borisa Andrijaniča, za tajnico pa ravnateljico gimnazije tov. Palmo Kasesnikovo.

LJUDSTVO NAJ ODLOČA

Reportaža z zbora volivcev v Podzemlju

Zadnje nedeljo v januarju je bil zbor volivcev v Podzemlju ob Kolpi. Mladinski aktiv je za ta dan okrasil dvorano v Domu ljudske prosvete. Ze ob vstopu v dvorano so bili ljudje prijetno presenečeni. Dvorana, na čisto prebeljena, namazana s prašnim oljem in s pogrnjenimi mizami v ospredju, ki je bila prevešana s troybnicami in slikama tov. Tita in tov. Kardelja, je nudila vse drugačno sliko kakor včasih, ko so se podzemeljski volivci zbirali v tesni učilnici ali še bolj tesni pisarni krajevnega ljudskega odbora.

»Oho, danes bo šlo pa zares!« je zašepetal neki dedek sosedu.

»Hm, le poglejte, kumek, kar tri mize so pogrnili z belimi prtji, kakor da nas mislijo obhajati,« mu je sosed hudomušno odgovoril.

»Ce bi še zakurili in pripravili malo več sedežev, da bi lahko vsi sedeli, bi bilo vse v redu,« je zagodrnjal sitni učitelj Čičigoj, ki se rad spotačne ob vsako napakico.

»Oh, kaj bi tisto, še vroče nam bo, boste videli, učitelji!« ga je zavrnila stara mamica, ki je prišla na zborovanje vsa blatna in premočena iz 5 km oddaljene vasi. »Nam bodo pa že spet nabili takšne oddaje, da bomo kar puhteli od vročine.«

Smeh je objel množico možakov, ki so se stiskali v ozadju.

»Smeh! Samo da so pričeli s smehom,« se je predsednik Janez zadovoljno smejal v brado.

Potlej so pričeli. Najprej so izvolili zapisničarja. Izbrali so učitelja, ki se je vse del za mizo, pripravljeno samo za zapisničarja.

»Zdaj pa še delovno predsedstvo!« Padli so predlogi. In Viktor, France ter Miko so sedli za veliko mizo v sredini. Za tretjo mizo sta sedla predsednik Janez in tajnica Lojzka.

»Le poglej ju. Sedita kakor korarja pri škofovi maši,« se je nekdo pošalil.

»Lahko si misliš tudi drugače: kakor obtoženca na zatožni klopi.«

»E, vraga, sta pa že bolj podobna dvema advokatom. Pri sodnih razpravah sede advokati ob strani sodnega sveta.«

»Hahahahaha!«

Malo smeha ni nikomur škodovalo za uvod. Potlej je delovno predsedstvo naročilo Darčku, overovateljcu zapisnika in ljudskemu tožilcu, naj prešteje navzočne. Oh, Darko! S kakšno vestnostjo je izvršil to dejanje! Našel jih je 97, ko pa sta dva zamudnika prišla deset minut pozneje, ni pozabil opozoriti zapisničarja, naj napiše, da je udeležencev 99!

Predsednik KLO, Janez, je prečital svoj referat. Bogme, zares se je pričelo kakor na sodišču. Obrazi so se zresnili, ko je čital o ugledu naše države v mednarodnem svetu. »Naš zastopnik je bil preteklo leto celo izvoljen za predsednika Varnostnega sveta v organizaciji Združenih narodov!« je čital Janez. »To samo dokazuje, da je naša država pridobila na ugledu. Pridobila pa je na ugledu zato, ker je pobornica miru in demokratičnih pravic!«

Prečitano. Nihče se ni oglasil. Obrazi so se zdaj že povsem zresnili, ko je tudi tajnica prečitala svoj referat in pohvalila dobre odbojniki, pograbil pa tiste, ki so se premalo brigali za svoje volivce.

»Strela, ali nisem dejal, da so se pripravili kakor advokati?« je nekdo izrekel v ozadju, ko je tajnica končala s svojim referatom. »Vse imajo napisano! Zdaj jim pa očitaj kaj, če moreš!«

»Zmerom sem trdil, da je naša ljudska oblast mlada in da se na vseh koncih in krajih pozna, kako manika strokovnjakov. Pa jih zdaj poglej! Podatki, številke in statistike jim kar iz rokava letajo.«

»Uh, to je bilo dela, preden so vse to napisali in zbrali!« se je začudila mladinka Anica.

Potlej je Viktor dejal: »Zdaj bi morali slišati še poročilo tovariša Jožeta, našega kmetijskega referenta. A ga danes ni tukaj, ker je odšel na pr...«

»Tukaj je pi!« Prišel naj bi in prečital, potlej pa odšel obrat kosaška bedra in praznit kozarčke... je nekdo zagodrnjal.

»Pa prav njega ni! Uh!«

»Oh, mlad je še in tako rad pleše! Kdo bi mu zameril!« ga je pričela zagovarjati tetka Ana.

»Nič se ne jezite!« je nadaljeval Viktor. »Res ga ni tukaj, a napisano poročilo je poslal! Prosim tajnico Lojzko, naj ga prečita.«

Obrazi so se zjasnili. In spet številke, hektarski donosi, podatki o odkupih, neplačane davščine, povišani plan odkupa prašičkov in oddaje govejega mesa...

»Ah, prekleto, samo grablje nam kažejo! Kje so pa vile!« je nekdo zanergal v ozadju.

»Počas, tovariš! Pri diskusiji boš lahko vse povedal, kar ti teži dušo.«

Da, z Viktorjem se ni šaliti! Danes je predsednik delovnega predsedstva in je tako rekoč spet prišel do veljave, eh!

je vzpodbujal mladince in mladinke. Cesa vsega jim ni sklatil z drevesa spoznanja! Solški obisk, učni uspehi, drva za šolo, krompir za učiteljstvo, krajevni samoprispevek za razširitev šolskega poslopja, ker je zdaj v Podzemlju gimnazija, drevesnica na šolskem vrtnu, pa gnoj in pesek in izobraževalni tečaj in ljudska univerza in igre in proslave! Eh, mnogo je še dela, so mu tiho pritrjevali, mladincem in mladinkam pa so se svetile oči, ker so se odločili, da bo posej tudi v Podzemlju drugače.

Potem pa se je odprlo. Zbor volivcev je sprejemal sklepe. Ljudstvo je odločilo, naj se za krajevni samoprispevek vpiše kar 120.000 din za razširitev šole.

»Mnogo ni, a pomagala bo oblast, če bomo pokazali dobro voljo tudi sami!« so močak pritrjevali.

Zdaj so prišla na vrsto vaška pota. »Do konca maja bomo tudi to spravili v red kakor treba!« so obljubili volivci.

»Kaj pa naši sadovnjaki?« se je nekdo spomnil. »Ameriški kapar jih bo uničil in čez trideset let bomo lahko tisto jabolko, ki bo zrastle na jablanah, odnesli kar v Belokranjski muzej na razstavo kot redkost!«

»Hahahahaha!«

»No, možje, brez šale! Ali mu bomo zavili vrat temu prekletemu kaparju San Jožetu?« je vprašal predsednik Janez.

»Bomo! Očistili bomo drevje, vi pa pošljite nekoga v tečaj, da nam bo pokazal, kako se meša škropivo in da bo vodil škropljenje vsega drevja.«

Potem pa naprej! Saj gre kakor po maslu! se je smejal tov. Viktor. »Zdaj pa še nekaj o živilskih kartah. KLO je sklenil, da ne bo dobil nihče več karte, kdor je sposoben delati, kdor ima dosti zemlje in dovolj delovne sile pri hiši. Sprejeto?«

»Sprejeto!« — Vsi so dvignili roke in glasovali, naj se ta sklep potrdi.

Zdaj je vstala Tasičeva mama. »Doma imam hčerko, ki že dvajset let leži v postelji. Jetična je. Za delo ni. Vsi veste, koliko zla so nam napravili preleteli fašisti, toda glejte, ko so bili tukaj nekaj časa Lahí, je moja hčerka dobila karto...«

Božo Račić:

Problemi domačih obrtov v Beli Krajini

Zadnja gospodarska razstava je odkrila nov gospodarski problem v Beli Krajini — naše domače obrti, ki jim razen posameznikov nihče ni posvečal pozornosti, še manj pa podpiral ali organiziral. Tudi danes v tem oziru ni dosti boljše. V Beli Krajini se lahko prav dobro razvijejo in organizirajo naslednje domače obrti:

Tkalstvo lahko zaposli okrog 400 žensk v zimskem času. To tkalstvo se sedaj reorganizira in usposablja del deklet, ki bodo tvorile nov kader v umetni obrti. Prav zdaj je v Adlešičih prvi tečaj za dekorativno tkalstvo na osnovi starodavne tehnike in ornamentike. Tovrstni izdelki so namenjeni predvsem za izvoz. Naše vezilstvo je nekoč zelo slovelo; zaradi svoje tipične ornamentike je bilo močno priljubljeno in iskano. Predlog, da se ponovno uvedejo ženska ročna dela v krajih, ki imajo v tem staro tradicijo in prakso, je našel pri Ministrstvu za znanost in kulturo popolno razumevanje in bo ta zadeva v kratkem urejena.

Čudimo se, da se okrajni ljudski odbor v Črnomlju prav nič ne zmeni za vse tovrstne pobude in strokovne nasvete, dasi je načrtna organizacija domačih obrtov v Beli Krajini nujno potrebna tako iz političnih, kakor iz gospodarskih razlogov.

Gojenje vrb ima v Beli Krajini zelo ugodna tla, toda komaj letos se bo začelo načrtno sajenje vrb. Priporočil bi tudi vipavsko beko, ki daje odličen material.

Brez je v Beli Krajini dovolj in o metlarstvu se je že veliko pisalo in govorilo, metel pa vendar še ni. Sirk uspeva dobro; v Zapudju imajo odlično vrsto, ki daje čvrst material za izdelavo metel in krtač. Za izdelavo ribaric služijo sirkove korenine, ki naj se jeseni popokajo, operejo in shranijo. Pred uporabo jih je treba popariti.

Izdelovanje cekarjev, predpražnikov, copat in preprog iz koruznega ličja je v Beli Krajini popolnoma neznano, dasi je ličkanja dovolj na razpolago. Treba je pa saditi tako koruzo, ki ima dolge storže in mehko ličje. Letos je v okviru državnega podjetja »Dom« prvi tečaj za izdelke iz koruznega ličkanja. Pripricani smo, da bo uspeh dober. Zasluge za ta tečaj ima tov. Kata Čemas iz Zilj. Od srca je dala na razpolago hišo, hrano in material. Pripricani smo, da ji bo v največje zadoščenje, ko bo po končanem tečaju razstava na Vinici in bodo tudi ostale žene videle, koliko so zamudile, ker se niso udeležile tečaja.

Svoj čas so v Beli Krajini izdelovali na stotine parov volnenih nogavic iz domače volne in tako zvalili kopic, ki so jih ljudje radi kupovali, ker so bile trpežne in praktične. Današnje ovce in vrsta, ki je tod razširjena, pa daje premalo volne in še ta je slaba. Kdaj bomo vendar začeli

»Kaj moremo?« se je izvijal predsednik Janez. »Kontrolna komisija jo je črtala s seznama.«

Zdaj je skočil pokonci Čičigoj, kakor da bi ga vgriznil gad. »Možje, volivci, jaz pa mislim, da je odbor KLO merodajen, a ne kontrolna komisija! Če naš odbor ve, da je Tasičeva hčerka potrebna in da Tasičeva domačija nima dovolj zemlje, ne dovolj delovnih moči, potem kar črtajte tisto odločbo in dajte še nadalje živilsko karto bolnici.«

»Tako je!« so vsi pritegnili. »KLO naj odloči! Mi glasujemo, da se ta krivica popravi!«

»Ako ljudstvo tako odloča, potem bo naše delo lahko!« je odvrnil predsednik Janez. »Sprejeto! Kar potolažite se, Tasičeva mama, hčerka bo dobila karto!«

Vsi obrazi so se zjasnili, kakor da bi jih obilno sonce, a zunaj je prišel droben dež in megle so se vlačile nizko nad zemljo.

Nekdo je pogodrnjal, da mora dati čelega vola za en par čevljev. Toda France, ki sedi v delovnem predsedstvu, mu ne pusti obveljati. Dokaže mu, da dobi za bone od vola lahko devet parov prvovrstnih čevljev.

»Oddaje so prevelike! Suša je bila! Naj upoštevajo prvotni plan, zakaj so nam ga zvišali za 11.000 kg mesa in 60 prašičev?«

Mrmranje narašča.

Janez tolmači, da moramo skrbeti za hrano delavcem v industrijskih krajih. »Težave so!« je dejal. »A če smo težave prebrodili v osvobodilni vojni, jih bomo tudi v izgradnji socializma. Vabim vse tiste, ki ne morejo sami obdelati zemlje, naj se združijo v obdelovalno zadrugeto!«

Molk. O tem bodo še premislili. Toda godrnjal ni nihče več.

Podzemeljski volivci so dokazali z discipliniranim obnašanjem na zboru volivcev, da se zavedajo težkoč, ki nam jih je namestala na pot socialistične izgradnje informbirojska politika.

»Teško gre, a nekako bomo pretočkili tudi to,« so zamrmrali možje in se po treh urah zborovanja napotili proti svojim vasem.

Mladina pa je ostala v dvorani in zaplesala.

»Zaigrajte, tamburaši!«

Eh, kdo bi ji zameril, mladini!

Tekmujemo...

Vsak dan prihajajo v uredništvo Dolenjskega lista poročila številnih mladinskih aktivov, podjetij, sindikalnih podružnic in frontnih organizacij, ki govori o uspehih in novih načrtih tekmovanja na čast 10. obletnice ustanovitve OF. Nekaj poročil objavljamo.

Mladinski aktiv črnomeljske tovarne OF piše, da je v času tekmovanja na čast OF imel doslej šest kulturnih prireditev, opravil je 1060 ur prostovoljnega dela v tovarni, zdaj pa pripravljajo igro, s katero bodo gostovali v okoliških vaseh. Na okrajnem festivalu, ki bo spomladí, bodo nastopili s kulturnim in fizkulturnim sporedom.

Zadružni dom v Dolenjskih Toplicah lepo napreduje. Frontna organizacija, ki ji pomagajo tudi člani drugih organizacij, je sklenila, da bo dom do dneva 10. obletnice ustanovitve OF popolnoma dograjen. Dvorana je že zaprta, oder v glavnem dograjen, stene v dvorani so opažene z lesom, pripravljene pa so tudi suhe deske za ladijski pod. »Pionirjevi« prostovoljci iz Novega mesta so tudi že obljubili pomoč; s prostovoljnimi delom bodo položili tla. Težave imajo z električnim materialom. Domače kulturno-umetniško društvo se pripravlja, da bo otvoril doma res slavnosten dogodek in uvod v proslavo desete obletnice Fronte.

Mladina vasi Gaberje na Gorjancih ima močan in organizacijsko trden aktiv; v njem je 89 mladincev in mladink. Zadnje čase so vključili v organizacijo 12 mladincev. Pripravljajo kulturno prireditev, katero bodo imeli skupno z AFZ 8. marca. Na sestanke aktiva redno zahaja velika večina mladine.

Nov zadružni dom — v Podturnu. Delavni podturnski gasilci so preteklo nedeljo sklenili, da bodo začeli graditi zadružni dom, v katerem bodo imeli tudi shrambo za gasilsko orodje. Materiala za gradnjo imajo precej že pripravljene, pomagali pa jim bodo tudi člani OF.

Novo kmečko obdelovalno zadrugeto pripravljajo frontovci v Zburah, lepe uspehe pa sta dosegli v zimskem delu zadružni ekonomiji v Gornjih Lazah in Sušicah.

Sahovski način tekmovanja med podjetji v Novem mestu. Lani se je v mnogih krajih Slovenije uspešno obnesel nov način tekmovanja, s katerim je začela prva tekstilna industrija. Tekmovanje je dobilo ime »sahovski način« oziroma »sahovsko tekmovanje«. Pri novem načinu tekmovanja, ki krepi delovno disciplino in dviga kakovost izdelkov podjetja, sodeluje celoten kolektiv. Uspehi v drugih okrajih so vzpodbudili tudi delavstvo novomeškega okraja, da je začelo 1. februarja tekmovati na čast 10. obletnice ustanovitve OF po novem načinu. V tekmovanje so se vključili naslednji delovni kolektivi:

SGP Pionir — gradnje, PIONIR — stranski obrati, tekstilna tovarna, tovarna igrač, tovarna perila, tovarna čevljev, tovarna keramičnih izdelkov, tkalnica MLO, pralnica peska in opekarna Zalog.

Največ zaslug za uveljavljenje novega načina tekmovanja imata delovna kolektiva tekstilne tovarne in »Pionirja«, ki imata tudi največkušenj v organiziranju sahovskega načina tekmovanja. Posebne zasluge gre do gradbenemu podjetju »Pionir«, ki je s pravilno razporeditvijo dela in ostalega življenja v podjetju visoko dvignilo storilnost in delovno disciplino. Podjetje je zato že drugič prejelo od IOOF pohvalo kot najboljši gradbeni kolektiv v okviru tekmovanja na čast 10. obletnici ustanovitve OF.

Mladina na Sinjem vrhu je pred kratkim nastudirala Golarjevo štiridejanko »Dekle z rožmarinom« in jo je prvič igrala na dan okrajne mladinske konference, zdaj pa bo gostovala z njo v raznih krajih.

Folklorna skupina na črnomeljski gimnaziji je v času tekmovanja gostovala v Bušinji vasi, Dobrnjcu, Trebnjem in v Črnomlju. V Starem treu je mladina igrala »Raztrgance«, v Adlešičih pa so ustanovili nov pevski zbor. Mladina Dvora je v tekmovanju ustanovila nov mladinski aktiv v Sadijni vasi.

Zbori volivcev v Beli Krajini

V teh dneh potekajo po vsej Beli Krajini zbori volivcev. Vsi krajevni ljudski odbori sklicujejo volivce na sestanke, kjer jih obveščajo o opravljenem delu v preteklem letu, hkrati pa, oziraje se na proračunske možnosti, sprejemajo načrte za bodoče delo. Iz poročil predsednikov, tajnikov in kmetijskih referentov pri posameznih krajevnih ljudskih odborih pa posnemamo, da so se na pobudo okrajnega izvršilnega ljudskega odbora vsi referenti letos dobro pripravili na svoje referate. Na zborih volivcev se ljudje najrajši pogovore o odkupni politiki, o novi trgovinski politiki, manj pa je zanimanja za krajevne samoprispevek. Čimprej pa bo potrebno rešiti mnogo krajevnih problemov, ki zavise od krajevnega samoprispevka. Zlasti popravilo in ureditev vaških potov bo zahtevala večje pažnje in večjega sodelovanja frontnih organizacij, kakor doslej. Kmetijski referenti zlasti poudarjajo važnost arondacije posestev in apelirajo na manjše posestnike, naj se za socialistični dvig belokranjskih vasi združujejo v KDZ. —c.

OBSEŽNE IN VAŽNE SO NALOGE LJUDSKE PROSVETE

Zapiski ob posvetovanju delegatov LP v Novem mestu

Precej pozno je sklical novomeški okrajni odbor Ljudske prosvete letošnji redno skupščino, tretjo po osvoboditvi. Dnevni red skupščine, ki je bil razdeljen na 30. in 31. januar, je pomenil novost, ki je ugodno vplivala na delegate. Na predvečer skupščine so se zbrali delegati v osnovni šoli k razgovoru po sekcijah in krožkih; tam je bilo povedanega precej o odrih, pevskih zborih, orkestrih, knjižnicah, ljudskih univerzah, folklori, dopisništvu in organizacijskih vprašanjih ljudskoprosvetnega dela. Vsa drobna vprašanja, ki sicer navadno razvlečejo podobne skupščine, so delegati odložili za vodji krožkov in se hkrati seznanili z vrsto svojih problemov, ki se pojavljajo pri delu na vasi. Pokazalo se je, da je tak način dela tudi za okrajni odbor LP zelo važen; diskusija na skupščinah — četudi je še tako dolga — ne more izčrpati pestrega sporeda drobnih vprašanj, ki se v prijateljskem razgovoru o delu razpletajo v širino in globino.

Kakor je bil popoldanski spored uspešen tako za delegate kakor za okrajni odbor LP, pa je naslednji dan pokazal, da je slaba udeležba delegatov preprečila nameravano redno letno skupščino Ljudske prosvete okraja in jo je izpremenila v temeljit razgovor o stanju, opravljenem delu in načrtih, ki so pred ljudskoprosvetnimi organizacijami okraja. Čeprav je bil predvideni dnevni red v celoti izčrpan, živahna diskusija pa pokazala pravo sliko Ljudske prosvete na vasi in v mestu, navzočnih 35 od 65 izvoljenih delegatov ni predstavljalo potrebne večine, da bi bila skupščina sklepna. Na predlog člana Glavnega odbora LP Slovenije tovariša Silvota Ovsenka je nesklepna skupščina dobila značaj posveta odnosno konference, ki pa je navzlic temu izvolila 15 članski začasni okrajni odbor LP okraja. Ta odbor bo pripravil vse potrebno, da morda že v bližnjih mesecih ali pa v jeseni skliče ponovno vse delegate, ki bodo izvolili iz svoje srede 30-članski okrajni in 9 do 15 članski izvršni odbor Ljudske prosvete okraja.

Spričo stanja, ki je vladalo doslej v novomeškem okrajnem odboru LP, drugačnih sklepov ni bilo mogoče postaviti. Že v začetku januarja je letos pisala »Ljudska pravica«, da »... stari (odbor Ljudske prosvete) razen nekaj častnih izjem nič ne dela.« Da je bilo res tako, je potrdila nepovezanost, o kateri so govorili delegati posameznih društev kakor tudi naglica, s katero je okrajni odbor tik pred nameravano skupščino zbral podatke o delu in življenju ljudskoprosvetnih organizacij v okraju. Dejanska preobremenjenost predsednika starega odbora Ljudske prosvete z vrsto odgovornih funkcij je šla grobo v škodo dela Ljudske prosvete. Pol leta je bil odbor brez tajnika; ko pa so ga pred mesecem dni postavili, se je pokazalo, da se tudi v novomeškem okraju veliko igra, poje, razstavlja in muzicira, da pa je vse to največkrat šlo mimo okrajnega odbora LP. Brez pregleda, povezave, navetovanja in usmerjanja ljudskoprosvetnega dela pa slednje izseblja tudi zunanji videz svojega obstajanja. Delegati so na posvetu 31. januarja povedali marsikaj novega in — dobrega.

Kaj hočemo z ljudskoprosvetnim delom

Preprost odgovor na vprašanje, ki je sprožilo pred mesecem diskusijo v »Slov. poročevalcu« in pokazalo na zmedo v glavah nekaterih izobražencev, je na posvetovanju dal predsednik LP okraja tov. Zamilen Jože, ko je v uvodnem referatu podčrtal osnovno misel ljudskoprosvetne delavnosti:

Hočemo dobrega, srčnega, srečnega in hrabrega človeka, hočemo takega človeka.

Pionir Tonček

Bilo je v času narodnoosvobodilne borbe. V Golenici je iz Loškega potoka prišel Tonček s svojo materjo in dvema sestricama. Doma so jim ubili očeta pa so prbežali na osvobodeno ozemlje. In Tonček je postal resnični pionir.

»Maščevarji hočem očeta in kot Titov pionir pomagati našim partizanom,« mi je rekel večkrat.

Po kapitulaciji Italije smo imeli v Golenici partizansko bolnišnico in bazo za sprejem zavezniškega materiala z letali. Pri tem so prav pridno pomagali tudi naši goleniški pionirji. Tonček je s svojimi pionirji vzpostavil dnevno stražo, ki so jo opravljali tako vestno, da so jih partizani posebej pohvalili. Vrh tega so nabirali še zdravilna zelišča za bolnišnico.

Pionir Tonček je obiskoval partizansko šolo. Večkrat se spominjam dni in ur, ki sem jih preživel med svojimi pridnimi goleniški pionirji. Veliko so hoteli vedeti, in pouk je bil res zanimiv. Tonček in njegova straža pa so me obveščali, če se morda bližajo »beli«...

1944 je IOOP razpisal posebno tekmovalno za vse partizanske šole — pionirji naj napišejo svoje doživljaje iz NOB. Najboljši bodo javno pohvaljeni, njihovi snisi pa objavljeni v »Slov. poročevalcu«. Tudi moji pionirji v Golenici so se vključili v to tekmovalje. Na IOOP sem poslal pet najboljših spisov, med njimi tudi Tončkovega. Opisal je, kako je še doma v Loškem potoku nekoč pomagal ranjenemu partizanu. To so gledali naši pionirki, ko je v tekmovalstvu zmagal tudi Tonček. Bil je nosilen, z njim pa še vsi goleniški pionirki, ko so na zadnji strani »Poročevalca« brali njegov spis. Se bolj je pa bil ponosen, ko je svoj spis zagledal tudi v prvi štanki, ki je izšla v svobodni 1945, nato pa še v otroški zbirki: »Se pomnite, tovaršiči!«

Pionirček Tonček je bil že takrat dober kulturnik. Ko sem nekoč iz tehnik »Triglava« prišel obiskat Golenico, sem zagledal v grubi

ki mu bo socialistična miselnost notranja potreba in življenjska vsebina.

Vse, kar nam služi za dosego teh velikih ciljev, pa je naše delo v ljudskoprosvetnih organizacijah. Vsa naša prizadevanja imajo končni namen v tem, da bo borba za dejanski in resnični mir prevajala slehernega našega državljanja, da smo in bomo vsi za sodelovanje vseh z vsemi, vse to pa ob popolni samostojnosti vsakega naroda na svetu. Kulturnoprosvetni dvig našega človeka ni zaviran, kakor trdi to gov. Kocbek; žal pa imamo nekontrolirane izpade nekulturnih izrodov. Ljudska prosveta na vasi bo in mora seznanjati našega človeka s cilji Komunistične partije Jugoslavije, s cilji naše borbe. Pri nas ni »diktiranega vsiljevanja kulture«, niti nismo padli tako globoko, da bi »posnemali najnižje civilizacije«, kakor je zapisal gov. Kocbek. Pri nas ne igramo del, ki bi jemala ugled in čast delovnemu človeku, prav tako pa ni začetništvo našega človeka v marsikateri vrsti kulturno-prosvetne delavnosti nič drugega kakor borba s staro, žalostno dediščino preteklosti in veliko, iskreno hotenje — delati in živeti po novem!

Kaj smo in kaj bomo delali

Iz tajnikovega poročila so delegati spoznali stanje v kulturno-umetniških društvih okraja, ki jih je 17. Da bo moral tajnik graditi na novo in ustvariti temelje evidence in tesne povezave, je gov. Gole Davorin na posvetovanju odkrito povedal. Kulturno-prosvetno udejstvovanje, ki se je v letih po vojni močno razmahnilo, zaznamuje v zadnjem letu majhen padec. Pohvaljena so bila za dobro delo društva v Novem mestu, Dol. Toplicah, St. Jerneju, Žužemberku, Mirni peč in v Stopičah. O novomeškem sindikalnem kulturno-umetniškem društvu je bilo že precej napisanega. Podčrtati je treba vne-
mno SKUD »Brata Pirkoviča« v St. Jerneju, ki ima dobro dramsko sekcijo, pevski zbor, ljudsko univerzo in knjižnico, ki si je po-
pravilo dvoran in oder, prireja dobro obiskane prireditve, ki prepričljivo govore o lakoti po kulturni hranil. Imena tovarišev Marinča, Tavčarjeve, Jereleta, Hudoklina in drugih so bila v poročilu tajnika večkrat omenjena. Kakšno nasprotje delovnim in požrtvovalnim šentjernejšanom nudi SKUD v Straži! Dom v Vavti vasi je znan po »pre-
pibus«, praznoti in drugih »odličkah« zapu-
ščenosti. Pravega kulturnega življenja v Straži in Vavti vasi ni — razen pevškega zbora

Starši ali ste na to že pomislili?

Na gimnaziji v Novem mestu je ob koncu prvega polletja izdelalo v nižjih razredih gimnazije 48% dijakov, v razredih višje gimnazije pa 50% dijakov. Ko smo vzgojitelji na zavodu razpravljali o uspehih in neuspehih v posameznih razredih in ko smo sklepali, kaj bomo storili, da bomo uspehe zboljšali, je bil naš prvi in najtežnji sklep, da bomo napeli vse sile, da bomo pridobili slehernega očeta in mater, da se bo pričel zanimati za šolo in delo svojega otroka v šoli.

Ze letos na začetku šolskega leta smo na roditeljskem sestanku staršem razložili pereče vprašanje našega vzgojnega dela in nujnosti sodelovanja našega šolskega in doma. Primeri neuspehov pri posameznih nižješolcih so to potrebo še potrdili. — Tako je n. pr. v I. b razredu od 53 dijakov izdelalo samo 25 dijakov. Med tistimi, ki imajo negativne ocene, jih je 10, ki imajo po 6 ali več slabih ocen. Razredničarka tega razreda je sicer obiskala tiste starše, ki se roditeljskega sestanka niso udeležili, na domu. Toda izkazalo se je, da je enkratni posvet premalo,

pionirjev tudi Tončka. Režiral je neko partizansko igrico o skrivanih, ki jo je sam napisal. Povedal so mi, da večkrat zbere okrog sebe pionirke in jih učil, odkar na vasi ni več učitelja. Pri vsakem mitingu je nastopil s svojo pionirsko družinico.

Vojna se je končala. Tonček je odšel na gimnazijo v Kočevje in bil prav marljiv dijak. Zaradi boleznij je moral začasno pustiti študij, nato pa se je vpisal v učiteljski tečaj ter postal učitelj, kar je bil pravzaprav že med NOB, ko je v Golenici poučeval svoje pionirke. — Po učiteljskem tečaju je odšel na svoje prvo službeno mesto, prav na meji STO.

»Lepo mi je tukaj; rad imam svoje pionirje. Prav pridno se igramo in pojem,« mi je pisal ves srečen.

Sedaj učiteljuje v svojem rojstnem Loškem potoku. — Takih Tončkov je bilo v narodnoosvobodilni borbi precej, na Kočevskem in povsod po Sloveniji. Pridno so pomagali v osvobodilni borbi, kakor danes vneta pomagajo graditi lepše življenje v naši socialistični državi.

»Pridi Gorenje... vabi Dolenje«

poje narodna pesem. In temu vabilu Dolenjcev so se odzvali pevci, člani Kulturno-umetniškega društva »Triglava« iz Dupelja na Gorenjskem ter 27. januarja prišli gostovat v Novo mesto. V napolnjenem Domu Ljudske prosvete so priredili koncert slovenske in jugoslovanske narodne ter umetne pesmi.

Goste je v imenu Ljudske prosvete Novega mesta pozdravil ravnatelj učiteljskega tov. Nečimer in predstavil poslušalcem pevski zbor izpod Storžiča — »Snežnikov Kranjskih svig« poglavarja kot poje Prešeren. Zbor sestavljajo delavci, kmetje, zadržniki in nameščenici. Lani so dosegli v okrajnem merilu II. mesto, v oblasnem pa III. Z veliko požrtvovalnostjo in spretnostjo ga vodi tov. Edi Ošanik. Pevski zbor je lepo uglašen in močan, zlasti v basih. Vse pesmi so bile podane do-

delavcev, kmetov in nameščenecv pa ni v Straži in Vavti vasi nič manj kakor v St. Jerneju, ki si ne bi želeli kulturne zabave in oddiha!

Graje vredna je razbitost, preko katere v St. Petru še vedno niso prišli; v kulturnem delu zato ni potrebne sproščenosti. V Žužemberku bi mladina lahko bolj sodelovala v KUD, ki dobro dela.

Kaj pomeni prireditve na vasi, so pokazali prebivalci Smarjete, ki so obiskovali prireditve domače igralske družine. Trdna kulturno-prosvetna organizacija razbija politično nezrelost in zaostalost ljudi! Če ljudstvu ničesar ne nudiš, se bo ubrano petje litanij iz zasebne hiše v Smarjeti — z ali pa brez učiteljice — še dolgo slišalo... Tam, kjer ne dela Ljudska prosveta, žanje uspehe mračnjaštvo in nazadnjakarstvo.

Užaljenost, ki se kaže v »amenitnosti« pri zaviranju kulturno-prosvetnega dela, je na vasi nezdrav pojav. Tudi v Skočjanu se bodo morali temeljito pomeniti o vseh perečih vprašanjih, ki so menda vzrok, da kraj ne zadira tako kakor bi lahko. V Beli cerkvi so pognali dobri zarodki kulturnega dela, zaradi nedelavnega odbora pa so — zamrli.

Ljudske knjižnice v okraju delajo marsikje dobro, ne manjka pa tudi neživljenjskih (Zbure, kjer so lani izposodili pet knjig). Treba bi misliti na združitev manjših, neizrabljenih knjižnic, ki jih je precej tudi pri sindikatih. Ljudske univerze — delajo 3. pripravljene pa bi bilo lahko vsaj že 9 — čakajo na pomoč okrajne ljudske univerze, ki bo v teh dneh zažvela. Da imamo letos samo 11 izobraževalnih tečajev, kaže na nedelavnost Fronte, KUD in šolskih vodstev! Se je čas, da se organizirajo novi tečaji. Dva meseca zimskega izvenšolskega izobraževanja sta še pred nami. Godbe (Bela cerkev, Stopiče, Novo mesto) in orkestri imajo prav tako zdaj svoj čas; v poznejših mesecih bo z vajami teže. — Misliti bo treba na izbiranje dobrih odrskih del, na pomoč knjižnicam in postavitve knjigovoznice v Novem mestu. Proti pojavom, da služijo dvorane za skladišča, kulise pa za kurivo (kakor je bilo to v Smihelu pri Žužemberku z vednostjo in podporo KLO!), se bo treba odločno boriti.

O vsem tem, predvsem pa o nujnosti pri-tegovanja vedno večjega števila izvenšolskih prosvetarjev v vrste ljudskoprosvetnih delavcev, je posvetovanje dalo jasno sliko, kako bo okrajni odbor LP usmerjal delo društev. Sprejet je bil delovni načrt in proračun za leto 1951, vrsta sklepov pa je obvezala ljudskoprosvetne aktiviste, da bodo dali vsemu prosvetnemu delu tak razmah, kakor ga čas pred volitvami v Ljudsko skupščino od ljudske prosvete v okraju zahteva. —k.

posebno ko skušamo vzgajati dijake, ki pridejo iz osnovne šole v gimnazijo. — Tako so nekatere matere prihitile k razredniku šole nekaj dni pred ocenjevalno konferenco, ko so slišale, da bodo na gimnaziji izključevali in bi bil morda tudi njen otrok izključen zaradi slabega uspeha. Vzgojitelji pa smo vsak dan pričakovali obiske in pisali staršem vabila, da nam bi pri vzgojnem delu pomagali. Toda dostikrat smo vabili brez uspeha. Starši bi morali biti vedno na tekočem, kako je z otrokovim delom v šoli — vzgojitelj pa bi moral vedeti, kakšen je otrok doma.

Opazili smo, da se nekateri otroci, ki pridejo iz osnovne šole v gimnazijo, ne znajo učiti. Mislijo, da bodo snov, ki jo slišijo v šoli in se jim zdi na prvi pogled lahka, kar brez učenja obvladali in obdržali v glavi. Posebno prve mesece se mora dijak v gimnaziji več učiti, ker se šele privaja na drugačen način šolskega dela. Zato naj starši vprašajo otroka, ko pride iz šole, kaj so se učili, kaj so zapisali, kakšne pismene naloge mora opraviti — kratka, pozanimajo naj

bro in so izpričale krepko pevsko kulturo nastopajočih.

Zapeli so 19 pesmi, od katerih je posebno lepo izvenšolsko Simontičjeva priredba dalmatinske: Plovi mi, plovi... in pa koroške narodne v narečju, ki so bile novost za Novo mesto.

Pevskemu zboru iz Dupelja smo iskreno hvaležni za njegovo gostovanje. Gorenjska pevsko kultura je močno razvita, zato tudi še druga pevška društva iz Prešernove deželice lepo povabimo z besedo narodne pesmi: Pridi Gorenje... vabi Dolenje.

In še nekaj — ob tem uspelem pevskem koncertu se novomeščani potrskajmo na prvi: pevška umetnost v Novem mestu spi kot ukleta Trnjalica. Kdaj jo bomo vendar že zbudili?! Tr.

Kaj je z Zupančičevima sobo na Vinici?

Minilo je že več kakor eno leto, odkar smo v našem dnevnem časopisu zasledili vesti o nameravani otvoritvi Spominke sobe Otona Zupančiča, ki naj bi bila urejena v Vinici, pesnikovem rojstnem kraju. Pobuda za uredništev te plemenite zamisli je izšla iz vrst belokranjskih prosvetnih delavcev. V spominu nam je še takratni apel belokranjskega učitelja in književnika Lojzeta Zupanca, ki je naslovil prošnjo slovenski kulturni javnosti za zbiranje pesnikove bibliografije in fotografij, slik ter vseh drobnih rekvizitov, ki naj bi v pesnikovem muzeju na Vinici spominjali na delo in življenje največjega sina Bele krajine. Za opremo in ureditev pesnikove sobe na Vinici se je zanimal tudi Zavod za varstvo kulturnih spomenikov v Ljubljani, svojo pomoč pa je obljubilo tudi Društvo slovenskih književnikov. Kaj več pa do danes še ni bilo storjenega. Pričakovati, da bi Zupančičeva soba uredil samo en človek, je nesmiselno. Zveza borcev na Vinici je na zadnjem občnem zboru sprejela obvezo, urediti park ob pesnikovi rojstni hiši, v njem pa v doglednem času po-

Lepi načrti za kulturni podvig Bele Krajine

Člani Sveta za prosveto in kulturo pri OLO v Črnomlju so se konec januarja zbrali k svoji drugi seji, na kateri so sklepali o organizaciji dela sveta za prosveto in kulturo. Predsednik sveta tov. Zele Ivan je obvestil članstvo o izkušnjah, ki jih imajo sveti za prosveto in kulturo po drugih okrajih. Na seji so se porazdelile naloge posameznim članom. Sektorji dela so dobili svoje poročevalce za tajništvo sveta, za finance, za šolstvo za oskrbo šol in učiteljstva, za izvenšolsko vzgojo, otroške vrtnice, šolske vrtove, za fizikulturo, za zdravstveno zaščito in pionirsko organizacijo. Svet je izvolil tudi komisijo za pregled učbenikov osnovnošolskih razredov in sestavo podrobnih učnih načrtov. Načrti so lepi. Ako bo svetu za prosveto in kulturo uspelo s pomočjo učiteljstva in profesorjev na črnomeljski ter metliški gimnaziji uredniti vse sklepe, ki jih je sprejel na zadnji seji, potem smemo upati, da so tudi prosvetni delavci Bele krajine storili velik korak naprej pri kulturnem podvigu Bele krajine.

Polletni učni uspehi v Beli Krajini

Učni uspehi, ki so jih ob zaključku prvega polletja izkazale belokranjske osnovne šole in nižje gimnazije, niso še zadovoljivi. Nekatere šole so izkazale 50 do 60% padlih učencev oziroma dijakov. Okrajni svet za prosveto in kulturo v Črnomlju, ki je bil v zadnjem času ustanovljen, čakajo v tem pogledu še velike naloge za aktivizacijo strokovnih in predmetnih aktivov. Člani sveta so prosvetni delavci in zastopniki množičnih organizacij v Beli Krajini, ki so že na prvi seji pokazali veliko zanimanje za podvig kulturno-prosvetnih razmer v Beli Krajini. Z uvedbo obveznih hospitacij učiteljstva in sestavo komisij za izdelavo podrobnih učnih načrtov s posebnim ozirom na politične in gospodarske razmere v Beli Krajini, se je prosvetni svet energično lotil vseh vprašanj, ki tangirajo šolstvo Bele krajine. Delo sveta pa bo poplačano z uspehom le tedaj, ako se bo tudi belokranjsko učiteljstvo še z večjo vnemo kot doslej lotilo dela za dosego boljših učnih uspehov. —c.

se, kaj je otrok v šoli doživel. Tako bo otrok začutil, da sta oče in mati prav tako zainteresirana za delo v šoli kot vzgojitelj, ki zahteva, da otrok snov obvlada; začutil bo, da je šola v njegovem življenju nekaj važnega, celo najvažnejšega — saj mu mora pomeniti isto kot očetu in materi služba.

Naši dijaki tudi vse premalo berejo. Starši pa se kljub temu večkrat pritožujejo, da hoče njihov otrok samo brati. Otroku naj le bere, saj je lepa knjiga najkulturnejša zabava. Prav dobro bi celo bilo, da bi prvošolci vsaj pol ure vsak dan glasno brali — mati bi pri tem lahko opravljala svoje delo in imela pri tem razvedrilo. Prvošolcu bi to branje zelo koristilo, saj (prvošolci) pogosto slabo čitajo in se zato tudi drugih predmetov ne morejo pošteno učiti.

Otrok mora imeti pri svojem učenju tudi mir, kajti sicer se ne bo mogel zbrati in vse sedenje in gledanje v knjigo bo brezplodno. Pogosto se doma glasno pogovarjajo v času, ko ima študent pri hiši polno priprav na učenju. Tudi do otrok moramo biti obzirni, da se bodo lahko resnično posvetili svojemu delu. Ne bi bilo prav, če bi otrok porabil ves svoj prosti čas za to, da bo čakal pred trgovino ali na mleko, ne ostalo pa bi mu niti urice za pripravo. Prav je, da otrok pomaga pri hišnem delu, ker bo spoznal težave fizičnega dela in ga znal spoštovati, vendar pa mu moramo dati čas, da se lahko tudi šoli posveti.

Staršem so vrata v šolo vedno odprta. Vzgojitelji jih čakajo — saj bo le v skupnem delu šole in doma mogoče dosegati dobre uspehe v učenju in v splošni vzgoji. A. B.

staviti tudi poprjese pesnika Zupančiča. Ta zamisel je vsekakor hvalevredna, potrebno pa je, da bi vinski odbor ZB v ta namen sodeloval z obstoječim odborom za otvoritev in ureditev Spominke sobe. Zavod za varstvo spomenikov namerava na pobudo zavodovega ravnatelja tov. Eda Turnherja za drugo obletnico pesnikove smrti odkriti na pesnikovi rojstni hiši spominško ploščo. Ob tej priložnosti bi bilo primerno otvoriti tudi Spominško sobo z razstavljeno pesnikovo bibliografijo, rokopisi, slikami in fotografijami.

Pričakujemo, da se bodo za izvedbo tega načrta zavzeli: sindikat prosvetnih delavcev v Črnomlju, Okrajni odbor Ljudske prosvete, okrajni odbor OF in okrajni partijski komite. Oton Zupančič je zaslužil, da se Belokranjci oddolže njegovemu spominu! Z ureditvijo pesnikove Spominke sobe pa bo Vinica pridobila ne samo v kulturnem, ampak tudi v turističnem pogledu. —c

Zapiski učiteljstva za kroniko iz NOB

Podružnica sindikata prosvetnih delavcev v Beli krajini in Svet za prosveto in kulturo pri OLO v Črnomlju sta se obvezala, da bo učiteljstvo Bele krajine zbiralo po šolskih okoliših zapiske za sestavo Belokranjskega zbornika, ki naj bi vseboval kronistične podatke o življenju in borbi belokranjskega ljudstva v času NOB. To delo je bilo sprejeto v tekmovalni načrt za poštutev desete obletnice ustanovitve OF. Postavljen je bil tudi rok do 1. januarja. Do tega dneva bi morali biti zbrani vsi zapiski, ki bi jih Svet za prosveto in kulturo uredil v Belokranjski zbornik. Doslej pa je Svet prejel zahtevane podatke le od 7 šol. Ker je v Beli krajini 29 šol, je tako majhen odziv učiteljstva potrebno grajati. —c.

Več samostojnosti v delo mladinskih organizacij

Sklepi konference belokranjske mladine

28. januarja se je zbralo v Crnomlju 82 delegatov iz različnih osnovnih mladinskih organizacij okraja. Prišli so k pregledu dosedanjega dela in po smernice za bodoče naloge.

O delu okrajnega komiteja LMS je poročal sekretar Tine Molek; iz njegovih besed je bilo razvidno, da je prišlo do mnogih nepravilnosti v aktivih zaradi tega, ker člani komiteja niso redno obiskovali mladine. Taki so n. pr. član komiteja Mirko Jurčan večkrat sklical sestanke v mladinskih aktivih, ni se jih pa niti enkrat udeležil. Organizaciji v Črešnjem v Crnomlju sta postali zaradi tega nedeljavni. Zaradi stalnega menjavanja članov komiteja sklepi lanske konference niso bili popolnoma uresničeni. Da pa niso bili celo nekateri bivši profesionalci pravi mladinski delavci-aktivisti, se je pokazalo potem, ko so se vrnili v prejšnje službe in še ostali člani komiteja, vendar pa mladinski aktiv niso imeli dosti od njih. So bili ti tovariši prej res samo uslužbenci okrajnega komiteja? Zaradi takih in drugih pojavov je bilo v zadnjih mesecih delo mladinskih organizacij okoli Gradaca, Semiča in Starega trga precej šibko; v zadnjem času so se razmere že izboljšale.

Mladinske organizacije seveda niso bile brez uspehov. Iz poročil in razpravljanj je bilo razvidno, da je bilo lani postavljenih 19 novih aktivov, v mladinsko organizacijo pa sprejetih 352 mladincev in mladink. Mladina je priredila 74 kulturnih prireditev, štiri akademije in 35 proslav. Najlepše uspehe so pri tem delu dosegli aktivisti na gimnaziji v Crnomlju, v tovarni učili, na Sinjem vrhu in drugje. Pri različnih delih — popraviljanju vaških potov, gradnji mostu in ceste v Crnomlju, gradnji tovarne učili, pri pomoči obdelovalnim združenim itd. — je mladina Bele Krajine lani naredila 42.350 prostovoljnih ur.

Na konferenci so poleg delegatov-mladincev govorili tudi člani okrajnega komiteja, okrajnega ljudskega odbora in člani vodstev drugih organizacij. V razpravljanju je sodeloval tudi organizacijski sekretar CK LMS Stane Repar, ki je opozoril delegate na važnost nenehnega poglabljanja v naša notranja in zunanje politična vprašanja. V mladini je treba buditi čut domovinske ljubezni, hkrati pa odstranjevati nevarne pojave idealizma in se boriti proti mladinosti v mladinski organizaciji. Aktivisti v mestu in na vasi morajo postati samostojnejši; mladinski aktiv mora biti važen političen činitelj v svojem kraju. Dobra organizacija bo šola, kjer bo rasel mladinec v dobrega komunisto, kjer bo imel pred očmi lik pravega in predanega mladincev.

Okrajni sekretar KPS Janez Žunčič je govoril nato o pomenu sodelovanja partijskih in

frontnih organizacij z mladino, o tekmovanju na čast OF in o reševanju kmečkih vprašanj na vasi. Več bo treba študirati, spoznavati mednarodni politični razvoj in se boriti proti mračenju.

Po tekmovanih poročilih so dobili prehodne zastavice aktivni tovarne učili, Sinji vrh, mladinsko kultur. umetniško društvo črnomeljske gimnazije, predvojaški center Suhor, najboljši izobraževalni tecač Petrova vas in najboljši pionirski odred v Semiču. Pohvaljeni pa so bili aktivisti: mestni in šivilski v Metliki, Adlešiči, Predgrađ, drž. posestvo Log in še nekateri. Navdušenje je sprožilo nove tekmovalne napovedi: aktiv Rodine tekmuje z vsemi aktivisti v okraju, Suhor z vsemi centri predvojaške vzgoje, aktiv tovarne učili z vsemi delavskimi aktivisti in MKUD gimnazije z vsemi kulturno-prosvetnimi skupinami.

Potem, ko je konferenca z vseh strani navdušenjem odposlala pozdravno brzojavko tovarni Titu, je sprejela vrsto pomembnih sklepov, od katerih navajamo nekatere:

»V aktivih bo mladina odslej redno študirala; proučevala bo zgodovino SKOJ in KPJ ter dvigala kakovost mlad. organizacij; delavska in kmečka mladina se bo borila za večjo proizvodnjo, strokovno usposabljanje, za varčevanje itd., šolska mladina pa bo posvetila vso skrb učenju in dvigavanju znanja.

Letos bodo v Beli Krajini postavili 25 novih aktivov na vasi, v podjetjih in ustanovah, sprejeti pa bodo v svoje vrste 500 novih članov. Največja skrb bo posvečena vedno večjemu osamosvajanju vseh mladinskih aktivov. Vso skrb bo mladina posvetila tudi pripravam za volitve v drugo Ljudsko skupščino.

Na gradnjo proge Doboj-Banja Luka bo vsak aktiv poslal 2 svoja mladince, ostala mladina pa bo sodelovala pri številnih delih v domačem okraju. V Crnomlju bodo ustanovili novo mladinsko kulturno-umetniško društvo, kulturno delo pa bodo povsod poživeli, prav tako ljudsko tehniko in šport. V Crnomlju in Metliki bodo organizirali klube za konjski šport; pri tem jim bodo pomagali pripadniki naše armade.

V nov okrajni komite LMS je bilo na konferenci izvoljenih 25 mladincev in mladink.

Franc Grešak

„Zdaj pa še tegale stehtatje“

Resnična zgodba o Rajerjevem Lojzu in Kirarjevem Francetu iz Dolenje vasi (KLO Smolenja vas) je kratka. Pred tednom dni sta pripeljala v Novo mesto vozicek senu; blizu 300 kg sta imela obvezne oddaje, vendar sta hotela celo pri tej malenkosti prevariti oblast. 150 metrov pred »Ferličevco« tehtnico ob Ljubljanski cesti je Lojze sredi mesta nenadoma postal zastanjen; zaril se je v seno na dno voza, dobrosrčni sosed France pa ga je, revčka, s senom dobro pokrtil. Pozimi se človek hitro prehladi.

Na tehtnici je Kirar kmalu opravil. Ze

je pognal voz s tehtnice in se namenil proti skladišču, vendar pa je v tem trenutku, nebedigatreba, prineslo upravnika odkupnega podjetja. Malo je pobrskal po senu, privlekel na dan špehasti klobuk, za njim pa — o čudo! — »živo seno« v podobi Lojzeta Rajerja, ki je preplašeno in debelo mežikal v svetli zimski dan.

»Pa še tegale stehtatje!...« je svetoval tehtničarju upravnik — in Lojze je v hipu zvedel, da tehta celih 83 kg. Da je živinska tehtnica precej točna, so obema špekulantoma nato potrdili še na postaji Narodne milice.

FIZKULTURA — ŠPORT — ŠAH

Plodno delo novomeških športnikov

Brez dvoma je bilo leto 1950 eno najbolj razgibanih obdobji povojnega novomeškega športnega ustvarjanja.

Neizpodbitno drži, da je stal upravni odbor 17. I. 1950 ob prevzemu celotnega dela pred mračnim obzorjem; bil je odvisen od lastne iznajdljivosti, poizrtvovalnosti v delu, samozataje in od 212 dni. Zavest, da je Novo mesto središče dojenjakega športnega dejstvom, je pridrila bojazen in oklevanje in kmalu se je pokazal uspeh. Potem, ko se je število registriranih članov pomnožilo od 112 na 722 in so vsi člani razen dijakov prejeli nove izkaznice Športnega društva in vplačali celoletno članarino v skupnem znesku 30.000 din, potem ko so bile ustanovljene še štiri sekcije: namiznoteniška, plavalna, rokometna in košarska, uveden centralni delovodnik, skozi katerega je romalo preko 1000 spisov, izvršena zakonita registracija vseh sekcij, urejen register članov in končno izposlovana dotacija 70.000 din, je bila postavljena temeljna osnova in z njo storjeni prvi koraki smotrnega dela. S tako osnovo so posamezne sekcije ob podpori upravnega odbora začele brsteti zavestno, počasi z odbojko, preko košarkoške in nogometne, lahkoletov in smučarjev do plavalne in namiznoteniške sekcije. Pričele so se prireditve lokalnega značaja, nadaljevale v prijateljskih srečanjih in končno prešla v prvenstvene tekme. V dobrih 6 mesecih je Novo mesto zaživelo. Imeli smo priliko videti v februarju smučarski dan, kasneje dan vodnih športov, pred tem dvodnevno republiško tekmovanje mladincev in mladink v odbojki, nato zopet na-

stopajočo vrsto članov-odbojkašev, članic in mladink ter mladincev, nato zopet naše atletične, nogometne in prvenstvenih, nogometno-pionirje v prijateljskih srečanjih, naše plavalce in končno pink-ponikase v mesecobnih srečanjih. Tu in tam uspehi, nekaj porazov — delo je rodilo sadove. Danes ima Novo mesto krepko člansko vrsto odbojkašev, ki se je lani uvrstila na drugo mesto v republiki, letos pa bo zastopala Dolenjsko v Zvezni ligi. Članice so v minulem letu dosegle lep napredek. Mladinke, katere so lani prvič tekmovale, so zaselele 11. mesto v republiki in III. v državi. Močna mladinska in pionirska vrsta sta si postavili temeljno osnovo. Prav tako so našli dosedaj nepremagljivi pionirji-nogometniši dosegli zavirljivi napredek. Lep uspeh so dosegli atleti, ki so zavzeti sedmo mesto v republiški atletski ligi.

Ze samo dejstvo, da so člani nogometniši lani zaseleli 11. mesto v republiki, mladinke 11. v republiki in III. v državi, da naši najmlajši nogometniši dosedaj še niso bili premagani, z diplomo nagradno organizacijsko delo mladinskega prvenstva in čez temu pridamo pridobitev administrativne osnove, vsekaror kaže razgibanost početianskega športnega ustvarjanja, ki je s svojo razgibanostjo ual Novemu mestu vsaj drobce pravojne višine v tehničnem pogledu, a v gotovi meri zadovoljivi napredek v moralno-političnem pogledu. To in pa vprašanje gospodarstva sta bili dve teži, ki sta bili skozi vse leto najbolj prečji. Na rekvizite se ni polagala tista važnost, ki je ne samo potrebna, temveč nujna za vsak tuj premet, prav tako ni bilo v zaosusni meni puskrojeno za kulturno-politični dvig novomeškega izkustumika. Morda je bila temu vzrok prenatla vzpamtčnost športnega življenja oziroma prenatli tempo razvijajočih se športnih ugodikov, vsekaror pa prenatna odgovornost nekaterih športnih funkcionarjev.

POPRAVEK

Po naknadni ugotovitvi popravljamo 13. odstavek članka »Dinar, vpisan v ljudsko posojilo, je za našo lepo bodočnost čvrst zidak«, ki je bil objavljen 26. VIII. 1950, v toliko, da je voznik Sprajcar lani vpisal ljudsko posojilo; res je tudi, da je Sprajcar zaslužil navedeno vsoto denarja pri vožnjah le sa v juniju 1950, ker je presegal normo prevozov za blizu 300%. Res je, da se voznik Sprajcar ni branil prevozov lesa iz najtežje dostopnih predelov gozda. — Navedbe o koruzi v članku niso točne in ne držijo.

PIŠEJO NAM

KAJ JE S PLANINSKO KOCO NA MIRNI GORI?

V osvobodilni vojni je bila planinska kočna na Mirni gori v Beli krajini močno poškodovana. V vseh letih po osvoboditvi pa se ni še zaktiviziralo delo v Planinskem društvu v Crnomlju oziroma v Semiču, ki sta obstajali pred vojno. Da bi kočna na Mirni gori ne razpadla, je nujno potrebno, da se v Crnomlju ustanovi planinsko društvo, ki si bo zadalo za eno najvažnejših nalog, ponovno urediti planinski dom na Mirni gori. Zanimanja za to delo ne bo težko vzbuditi, saj je danes na črnomeljski popolni gimnaziji kader dijaštva, ki se zanima za ljudsko tehniko in šport, le s pravilnim vplivanjem ga je treba pridobiti za akcijo, ki bo v čast in ugled tujskemu prometu Bele krajine.

LEPA PRIDOBITEV BELOKRANJSKEGA MUZEJA

Belokranjski muzej, ki se ustanavlja že dve leti v Metliki, kjer bo imel tudi svoje razstavne prostore, je za svoj lapidarij, nameščen v opuščeni podružnični cerkvi sv. Martina v Metliki pridobil tri kamnite renesančne epitafe, ki so bili prepeljani na pobudo predsednika muzejskega društva v Metliki, prof. in književnika Jožeta Dularja, v metliški lapidarij iz grajske kapele na Krupi. Kapela na Krupi, ki je po svoji arhitekturi nepomembna, razpada.

HRIPA IN OSPICE V CRNOMELJSKEM OKRAJU

V Beli krajini je pričela zadnji čas razsajati hripa, med otroci pa ospice. Zaradi številnih obolenj po ošpicah je bil v zadnjem času tudi šolski obisk zelo slab, šola v Gradacu pa je morala celo preenjati s poukom, da bi se epidemija ošpic ne razširila še v sosednje vasi. Ob tej priliki se je pokazalo, da nikakor ne zadostujejo za vso Belo krajino samo trije zdravniki. Mreža zdravstvenih ambulant po Beli krajini je danes že precej gosta, potrebno pa bo ustanoviti še nekaj ambulant, kjer bodo ljudje dobili prvo zdravniško pomoč. Za sedaj bi bila najbolj potrebna ustanovitev zdravstvene ambulante v Gradacu, ki bi služila ljudstvu krajevnih ljudskih odborov Gradac, Podzemelj in Griblje. Svet za zdravstvo in socialno politiko pri OLO v Crnomlju naj bi o tem razmišljjal, saj je Gradac pred leti že imel zdravstveno ambulanto, a je bila iz nerazumljivih vzrokov ukinjena. S tem, da bi gradška zdravstvena ambulanta nudila prvo pomoč ljudem iz najmanj 25 vasi, bi bila zdravstvena domova v Crnomlju in Metliki občutno razbremenjena, le trem zdravnikom v Beli krajini pa delo olajšano.

TO SO BILI GOSPODARI!

Po osvoboditvi je bila v Zužemberku usta. novljena tehnična baza, ki naj bi s pomočjo v vojni prizadetih obnovila in popravila poškodovana naselja. Baza si je uredila tudi lastni peskokop, ki ga je po ukinitvi baze prevzel KLO Smihel. Ta KLO je začel dobro vpeljani peskokop upravljanju skrajno malomarno in slabo, brez knjigovodstva in nadzorstva nad delavci. Predsednik KLO Smihel

je nosil vse blagajniško poslovanje kar v žepu, prav tako tudi denar, kolikor ga je bilo, ker je polno neizterjanih računov. Kontrolna komisija mora pač vso zadevo temeljito prerešati.

Julija 1950 je prevzel peskokop knjigovodski center pri krajevnih podjetjih v Zužemberku; seveda ni bilo nobenih računskih knjig ne kopij računov, gotovine pa le 3710 din. Dasi je bil peskokop v prometu že leta 1948, delavci do julija 1950 niso prejeli otroških doklad in niso bili socialno zavarovani. Da je bil promet v letih, ko ni denarnega ne blagovnega pregleda, zelo velik, pričajo sledeče številke: od julija 1950 pa do konca leta je bilo prometa v peskokopu v vrednosti 605.005 din, s 60.328 din čistega dobička.

Ob tej visoki številki šestmesečnega poslovanja se človek začudeno vpraša, kam je šel denar prejšnjih gospodarjev peskokopa, to se pravi, kako je vodil podjetje KLO Smihel. Če bi se bili zavedali važnosti in donosnosti peskokopa, bi bili v KLO Smihel s pametnim in poštenim gospodarjenjem lahko marsikaj naredili za skupno blaginjo obččanov.

S. Hotko.

ZASČITENI SPOMENIKI V BELI KRAJINI

Zavod za varstvo etnografsko pomembnih spomenikov v Ljubljani je zaščetil Zalčevo hišo na Sinjem vrhu v Beli krajini (lastnik hiše je Peter Zalec, posestnik na Sinjem vrhu št. 67, p. Vinica). Zaščito te hiše je narekovala etnografska pomembnost v gradnji hiše, ki v arhitektonskem oziru izkazuje vse tipične lastnosti gradnje belokranjskih hiš v preteklosti.

V kratkem pa bo Zavod izdal odločbo o varstvu in zaščiti Lovšinove hiše na Vinici, v kateri se je rodil pesnik Oton Zupanič.

KAJ DELA »ODPAD« V BELI KRAJINI

V Crnomlju je bila pred dobrim letom ustanovljena podružnica »Odpada«. Vodja »Odpada« je takoj po ustanovitvi obiskal šole v Beli krajini in apeliral na šolsko mladino, naj zbira staro železo, razbito steklo, papir, kosti, tunje itd., skratka vse, kar se še more uporabiti v naši industriji. Pionirji belokranjskih šol so se zavezali, da bodo sodelovali pri zbiranju navedenih predmetov. Ponekod so se z vneom vrgli na delo in danes je po raznih šolskih kletah zbrana že mnogo materiala, ki bi ga bilo potrebno prepeljati na zbirno mesto. Kaj dela sedaj »Odpad« v Crnomlju? Ali vodji tega podjetja zares ne uspe, organizirati krožno vožnjo s kamionom po Beli krajini ter vsaj po šolah zbrati ves material, ki je danes v napotje v šolskih kletah?

-c.

MALI OGLASI

Recelj Slavko kot lastnik vseh premečnih in nepremičnih posestov in hiše v Novem mestu, Zagrebška cesta, svarim vsakogar pred nakupom kakih premečnih, zlasti pa lesa iz mojega gozda pred nakupom od Ivana Recljaza, mojega brata, ki ni upravičen ali pooblaščen za prodajo mojih premečnih ali lesa iz mojega gozda in izjavljam, da je vsaka taka prodaja neveljavna. — Recelj Slavko.

ŽE VESTE?

Trebanjecem pa čast! Na moč cenijo zgodovino, saj imajo še vedno Prosvetni dom in Hranilnico. Pa tudi v novomeškem okraju ljubijo spomine na rajno krajino. Na številnih deskah še zmerom piše »občina«.

So pa v Trebnjem tudi moderni, le priznamo. Njihovo gostinško podjetje nosi zveneči naslov »Putnik«. Trebnje sicer stoji tam, kakor prej, samo nekateri »nazivodajalci« so ušli iz deželne Kranjske, sicer bi vedeli, da se po slovensko reče Potnik. Ali pa se hočejo enačiti s »Putnikome«, ki pa ni trebanjska ustanova, pač pa splošno jugoslovansko podjetje za promet z vzornim poslovanjem, kar za trebanjskega »Putnika« še zdaleč ne velja. Naj se najde usmiljena roka in tisti u spremini v o. Cemu naj bi se ravno Trebanjci blamirali z neznanjem slovensčine?

Trebanjci so veseli, ker jim bo po dolgem času SKUD le zaigral. Dali bodo »Miklovo Zalo«. Manj so pa veseli, celo sram jih je, ker je pred vrati Doma ljudske prosvete zbirališče za smeti in odpadke. Vrle gospodinjje — kaj če bi zanesle smeti nekaj metrov dalje. Prostor pred domom bi bil tako čeden in higienski, očitki na vaš račun bi pa odpadli.

Kočevske natakariče v mestnih gostinških podjetjih so prav brhke. Se bolj te pa presenetijo s čudno postrežbo pod geslom: Postreži si sam! Dobiš blok, se praviš, spet čakaš pred točilno mizo pred morda le kako ujameš pijačo. Natakariče, da bi si z delom ne uničile svoje brhkosti, pobirajo le prazne kozarce, oziroma postrežejo samo goste, ki so jim »pri srcu«. Ne vznemirjaj jih pa nikar, kajti...

Potem ko je bil izglasovan novi odbor, sprejet letni proračun in pian dela, je tovarni sekretar v zaključnem govoru pozval novozvoljeni odbor, naj v letosnjem letu zastavi vse svoje sile, da bo končno dojenjska metropola dosegla športno visino, ki jo upravljeno zasluži.

—ho—

Novo športno društvo v Kočevju

v nedeljo 29. januarja so imeli v Kočevju občni zbor novega športnega društva »Triglava«. To športno društvo naj bi zajelo v fizikalno življenje vse člane muice in notranje uprave, pa tudi ostale tovarišje, ki še niso vključeni v kakem športnem društvu. »Triglava« ima predvsem take sekcije, ki jih ostala športna društva v Kočevju iz tega ali onega vzroka nimajo.

Občni zbor je vodil poverjenik za notranje zadeve pri OLO tov. Maver. Po vsehtranskem in plodnem razpravljanju ter pretresu društvenih pravi je bil izvoljen odbor, ki si je zadal precej pester in bogat program raznih tekmovalnih srečanj in prireditev z domačimi in okoljskimi društvu. Zastopniki športnih društev so sprejeli napovedano tekmovanje in kaže, da bo fizikalna sezona močno živahna, za kar pripada velika zasluga prav novoustanovljenemu »Triglavu«.

—ko.

POPRAVEK

Po naknadnih ugotovitvah popravljamo odstavek: »Nikomur ne damo nase ljudske države!« v zbirnem članku o drugem ljudskem posojilu, ki je bil objavljen lani dne 30. IX. Zaradi netočnih podatkov je izzvenela opazka o delu aktivista Franca Lavriča iz Zužemberka tako, kakor da bi tov. Lavrič ne imel resnega namena razločiti ljudem v suhokranjskih vaseh pomen drugega ljudskega posojila. Ugotavljamo, da se je tov. Lavrič pri svojem delu v Lipju in Gradencu resno potrudil in dosegel lepe uspehe. K ličkanju koruze pa je odšel kot aktivist prav zato, ker so bili pri delu zbrani ljudje, s katerimi se je pomenil o ljudskem posojilu.